

civilian secretariat for police service

Department:
Civilian Secretariat for Police Service
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Private Bag X922, PRETORIA, 0001, 268 Lilian Ngoyi, Fedsure Building 2nd
Floor, Lilian Ngoyi and Pretorius Streets PRETORIA

WEB: www.policesecretariat.gov.za

Xitirateji lexi Hlanganisiweke xo Sivela Vugevenga na Madzolonga

1. Xana ICVPS i yini?

Xitirateji lexi Hlanganisiweke xo Sivela Vugevenga na Madzolonga (ICPS) i kungu ra mfumo leri kongomisiweke eka ku phuromota endlelo ro sivela leri hlanganisiweke eka ku ololoxa swivangelo swa vugevenga na madzolonga. Ri amukela leswaku vuhlayiseki a hi vutihlamuleri bya SAPS ntsena kambe ri tirhisa endlelo ra **"mfumo hinkwawo"** na **"vaaki" hinkwawo**.

ICVPS yi kongomisa eka tiphila ta tsevu, ku nga:

- **Phila ya 1: Endlelo ra Vululamisi bya Vugevenga leri Tirhaka:** leri vulavulaka hi vuswikoti, ku hlamula na vuphurofexinali bya xiyenge xa vululamisi bya vugevenga eka ku ololoxa swilaveko swa vanhu na swiphiko eka timhaka ta vugevenga na vuhlayiseki.
- **Phila ya 2: Nghenelelo wa Nkarhi wa Kahle ku Sivela Vugevenga na Madzolonga na ku Phuromota Vuhlayiseki:** leswi ololoxaka timhaka ta vuhlayiseki na nsivelo wa vugevenga na madzolonga ka hari nkarhi wa malembe ya kahle, ku karhi ku tiyisisiwa leswaku vana ku suka eka masiku ya vona yosungula ya 100 va nyikiwa masungulo lamanene. Na le ka Makulelo ya Vana Lavatsongo, vana va sirheleriwa na ku dyondzisiwa kahle, ku katsa eswikolweni, emigangeni, timbaleni ta mitlangu, na kun'wana na kun'wana laha va yaka kona va fanele va titwa va hlayisekile.
- **Phila ya 3: Nseketelo wa Muxanisiwa:** leswi swi kongomisa eka ndlela leyi munghenisa xandla un'wana na un'wana a faneleke ku bumabumela vaxanisiwa,

na ku va nyika nseketelo na nhlayiso lowu va wu lavaka, na ku ololoxa mahika wahi kumbe wahi lama va nga vaku va hlangana na wona. Ku simekiwa ka chati ya muxanisiwa swi na nkoka.

 Phila ya 4: Mphakelo wa vukorhokeri lowu pfunaka na lowu hlanganisiweke wa vuhlayiseki na ku sivela madzolongu: Hi fanele hi hlanganisa vanhu hinkwavo lava nga na vukorhokeri lebyi faneleke na switirhisiwa swa vaaki ku kuma mpfuno lowu va wu lavaka ku kota ku hlayiseka. Leswi swi tlhela swi kongomisa eka mphakelo wa nkoka wa vukorhokeri, ku tisa minongonoko na vukorhokeri lebyi ololoxaka timhaka ta vusweti, nkayivelo wa mitirho, nkandzingano na ku phurumota nhluvukiso wa ikhonomi na vanhu. Ku fanele ku va na nhangano wa kahle na ntirhisano hi vakhumbheki hinkwavo.

 Phila ya 5: Vuhlayiseki hi ku tirhisa Dezayini ya Mbango: Dezayini ya kahle ya tindhawu ta hina to tshama yi pfuna ku phurumota vuhlayiseki na ku sivela vugevenga na madzolongu eka sosayiti ya hina. Nkunguhato wa Madoroba na matikoxikaya wu fanele wu tekela enhlokweni vuhlayiseki bya vanhu, xikombiso, hi ku tiyisisa leswaku mavoni ya le xitarateni ya tirha kahle ku voninga tindhawu leswaku vanhu va titwa va hlayisekile, na leswaku nhova na mabyanyi yoleha swa tsemiwa ku sivela vugevenga leswaku byi nga humeleli, na ku tumbuluxiwa ka switirhisiwa swa mitlangu na vuhungasi na tinhlangeletano ta vaaki. Leswi swi ta tlakusa matitwelo yo hlayiseka exikarhi ka vaaki na ku tumbuluxa mbango wo hlayiseka na lowu pfunaka.

 Phila ya 6: Ku nghenelela loku Tirhaku ka Vanhu na Miganga: loko hi endla leswaku miganga yi va senthara yo hluvukisa minongonoko ya nsivelo wa vugevenga na madzolongu, hi nyika miganga na vanhu va hina matimba yo teka vulawuri hi vuhlayiseki bya vona. Leswi swi tlhela swi vula leswaku va fanele va va xiphemu xo kunguhata vuhlayiseki etindhawini ta vona to tshama, ntirho wa vona, eswikolweni, etimolweni, na tindhawu tin'wana. Ku tumbuluxiwa ka swivumbeko swa miganga ku nyika vuyimeri bya miganga rito eka nkunguhato hinkwawo wa vuhlayiseki na magoza yo sivela eka miganga ya vona.

2. Xana ntirho wa mina tanihi xirho xa muganga hi wihi eka Xitirateji lexi Hlangansiweke xo Sivela Vugevenga na Madzolongu?

Tanihi xirhio xa vaaki, u fanele u teka vutihlamuleri bya vuhlayiseki bya wena na le ka ndhawu leyi u tshamaka eka yona, ku va u tshama u lemuka, u mangala migingiriko leyi ehleketelerisaka eka muganga wa wena, tiva vaakelani va wena na swirhokulobye swa vaaki, tiva vukorhokeri lebyi nga kona eka wena ku suka eka mfumo na ntirho lowu u

faneleke ku wu tirha ku kuma vukorhokeri byebyo, va na mubumabumeri wa lava nga eka nxungeto eka muganga wa wena, u nga miyetiwi loko u karhi u xiyaxiya nkavululami, nxaniso, madzolonga ya le midyangwini, migingiriko ya vugevenga, naswona mangala hinkwaswo leswi eka vulawuri lebyi faneleke.

U laveka ku tekaxiave eka migingiriko ya vaaki na ku avelana mahungu lama nga ta pfuna ku sivela swiyimo swi nga se ya eka swiyenge swa le henhla, xikombiso, loko tindhawu tin'wana ta vugevenga ti tiviwa eka muganga wa wena, kumbe laha swirho swa vaaki swi chavisiwaka hi genge, u fanele u mangala migingiriko leyi eka tihofisi leti faneleke, switichi swa maphorisa, na varhangeri va vaaki leswaku timhaka teto ti ta lulamisiwa.

3. Xana kungu ro simeka ICVPS hi rihi?

ICVPS i kungu ro simeka. Ri na matafula lama hlamuselaka swiyimo na vutihlamuleri bya mukhumbheki wun'wana na wun'wana loyi a nga na vutihlamuleri byo yi simeka. Ri lava nkunguhato lowu hlanganisiweke na mpimanyeto na ku aka vuswikoti leswi faneleke swi humelela eka swiphemu hinkwaswo swa mfumo, naswona leswi swi katsa mimfumo hinkwayo na vanghenisi va xandla eka vaaki va hlangana va endla nkunguhato lowu. Ri tlhela ri lava swikombo swa matirhelo leswi nga erivaleni swo simeka, naswona ri fanele ri va na swikombo swa nandzeleriso na nhlelo ku pima miantswiso eka swiyenge swa vugevenga.

4. U ta tiyisisa njhani ku simekiwa loku humelelaka ka ICVPS?

Hi ta endla leswi hi ku pima [mbuyelo wa ICVPS](#) hi ku yisa ehansi swiyenge swa [vugevenga](#), [ndlandlamuko eka mitirho na nhluvukiso eka tindhawu ta le kusuhi](#). Hi le ku kombeleni ka DPME leswaku yi katsa swikombo swa xiyenge xa le henhla eka Rimba ra Xitirateji xa Nkarhi wa le Xikarhi (MTSF/MTDP) ku tiyisisa ku simekiwa ka ICVPS na ku tiyisisa leswaku ndzawulo yin'wana na yin'wana yi endliwa leswaku yi va na vutihlamuleri. [Switirho swin'wana swa M&E](#) hi ku tirhisa [Tindzawulo ta Swifundzakulu ta Vuhlayiseki](#) bya [Vaaki swi ta pfuna ku kambela loko vanghenisi va xandla hinkwavo va karhi va endla leswi va faneleke ku swi endla, na ku swi endla hi ku hetiseka](#). Hi tumbuluxile [Komiti ya Ntirho eka xiyenge xa rixaka ku hlanganisa mikunguhato hinkwayo na ku vika hi ku humelela na mitlhonthlo leyi nga na tipulani to hunguta mitlhonthlo yaleyo](#).

5. Xana u ta tiyisisa ku yini leswaku mfumo hinkwawo na sosayiti hinkwayo va le ku tekeni ka xiave eka ICVPS

Hi ta va hi karhi hi tirhisa Modlelea wa Nhluvukiso wa Xifundzatsongo (DDM) tanihi pulatifomokulu ya ku simekiwa hi ndlela yo humelela ICVPS na nhlanganiso eka swiphemu hinkwaswo swinharhu swa mfumo. Swifundzakulu na mfumo wa miganga swi ta tiyisisa mfambelano wa ICVPS na DDM. Tihofisi ta Vaholobyekulu na tona ti languteriwa ku tirha ntirhio wa nkoka hi mayelana na ku hlanganisa na ku kondletela ku simekiwa ka ICVPS. Ku simekiwa hi ndlela yo humelela ka ICVPS swi vekiwe ehenhla ka xirho xih kumbe xih xa sosayiti na mfumo wu tinyiketela eka ku tirha swin'we ku endlela ku tekela enhlokweni miganga leyi hlayisekeke ya hinkwavo.